

(25-27. 1)

VERSLAG DER COMMISSIE VAN VOORBEREIDING.

(De vroegere stukken zijn gedrukt onder n°. 160 der zitting 1891-1892, n°. 139 der zitting 1892-1893, en n°. 37-39 der zitting 1894.)

De Commissie van Voorbereiding heeft het Verslag van het onderzoek der bovengenoemde rekeningen in de afdeelingen ingevolge art. 41 van het Reglement van Orde, door tusschenkomst van den Voorzitter der Kamer, op 8 Juni 1895 aan de Regeering medegedeeld, die daarop onder dagteekening van 24 September 1896 eene Nota heeft ingezonden, ter beantwoording van het Verslag. Verslag en antwoord zijn hier afgedrukt; het laatste met kortere regels.

Rekening van 1888.

Aan het slot der Memorie van Toelichting wordt aangeteekend dat volgens specifieke opgaven, gevoegd bij de rekeningen van uitgaven betreffende de afdeelingen II, III, V, VI en VII van het IIde hoofdstuk der begrooting, het toegestaan bedrag van zes artikelen door de werkelijke uitgaven is overschreden, en wel tot een bedrag van f 2524,48⁵.

Men wenschte te weten waarom daarbij geen melding is gemaakt van de f 2061,81⁵, waarmede het toegestaan bedrag van art. 107 der IVde afdeeling is overschreden.

Dat geen melding is gemaakt van de overschrijding van het toegestaan bedrag van art. 107 der IVde afdeeling is aan een onwillekeurig verzuim bij het opmaken der Memorie van Toelichting te wijten.

HOOFDSTUK I.

Ontvangsten.

Nos. 1, 2, 3 en 4. Uit de toelichting dezer artikelen blijkt niet welke verhouding is gevolgd bij de herleiding van pikols tot kilogrammen en evenmin of de middenprijzen zijn berekend naar het bruto of naar het netto gewicht.

Zoo is in de begrooting voor de koffie de pikol gelijkgesteld aan 59¹/₂ kilogram, terwijl in de rekening de verkochte hoeveelheid koffie, groot 307 431³² pikols, is berekend op 18 412 431¹/₂ netto kilogram, dus de pikol op ruim 59⁸⁹ kilogram.

En bij de herleiding van pikols tot kilogrammen is voor het Banka-tin in de begrooting aangenomen, dat één pikol gelijk is aan 61 kilogram en in de rekening bij den verkoop is één pikol gelijk aan 61³⁶ kilogram.

De verantwoorde en verkochte hoeveelheid kinabast, groot 351 664¹/₂ kilogram, heeft, blijkens de toelichting, opgebracht 42⁷³ cent per half kilogram. Ware dit de netto hoeveelheid dan zou de totale opbrengst f 300 532,48 geweest zijn, terwijl slechts is ontvangen f 298 405,46.

De 4 306 740 kilogram Banka-tin hebben gemiddeld opgebracht f 69,31 per 50 kilogram, gevende een totaal bedrag van f 5 970 002,99. De opbrengst is echter slechts f 5 940 979,23⁵ geweest.

De Commissie van Voorbereiding meent daarom dat de toelichting en verantwoording van den verkoop van producten duidelijker en uitvoeriger behoort te zijn, ook ten aanzien van

de hoeveelheden producten, welke gedurende de reis uit Indië herwaarts zijn verloren geraakt, verongelukt of buitenslands beschadigd verkocht.

Blijkens de toelichting heeft dit in 1888 plaats gehad met 12 549¹¹ pikols koffie. Van de verantwoorde 319 980⁴³ pikols koffie zijn 307 431³² of 18 412 431¹/₂ netto kilogram verkocht tot een middelprijs van 42⁹⁹ cent per half kilogram, gevende een bedrag van f 15 831 008,60. In het geheel is ontvangen f 15 967 486,66⁵, zoodat de bovenbedoelde 12 549¹¹ pikols slechts f 136 478,06⁵ zouden hebben opgebracht of gemiddeld f 10,87⁵ per pikol.

Deze cijfers vinden ook geen toelichting in het Verslag der Rekenkamer in Nederland, waar op bladz. 6 slechts wordt medegedeeld: „Onder de opbrengst der producten is begrepen wegens vergoeding van schade, averij enz.

betreffende koffie f 214 183,45,
„ Banka-tin. 673,06⁵.”

Het Billiton-tin is tot een belangrijk hooger prijs verkocht dan het Banka-tin, namelijk f 92,51 tegen f 69,31 per 50 kilogram, zijnde een verschil van f 23,20. In 1887 bracht daarentegen het laatste f 7,43 per 50 kilogram meer op dan het eerste. Gaarne vernam men waaraan dit belangrijk verschil in verkoopprijs is toe te schrijven.

De in de rekening vermelde hoeveelheden wijzen aan het getal pikols en de netto kilogrammen welke die werkelijk hebben uitgeleverd. Er is dus geen sprake van herleiding van pikols tot kilogrammen naar een zekeren maatstaf zooals bij de raming der middelen en inkomsten gebruikelijk is.

De in de rekening opgegeven middenprijzen zijn de verkregen gemiddelde veilingsprijzen welke voor het netto gewicht zijn geboden.

In de rekening is vermeld het netto gewicht van den kinabast bij afscheep uit Indië. Het hier te lande uitgeleverd netto gewicht bedraagt slechts 348 716⁷⁰ kilogrammen.

De aantekeningen in de rekening hebben alleen ten doel de verschillen tusschen raming en uitkomst kortelijk toe te lichten. Voor eene duidelijke en uitvoerige verantwoording van den verkoop van gouvernementsproducten hier te lande in 1888, neemt de ondergeteekende de vrijheid te verwijzen naar de bijlage G G van het Koloniaal Verslag van 1889.

In de noot h van die bijlage vindt men ook de verklaring waaraan het verschil in middenprijs van het Banka- en het Billiton-tin is toe te schrijven, namelijk dat het Gouvernement het te zijner beschikking gekomen Billiton-tin in het voorjaar verkocht, toen de marktprijzen bijzonder hoog waren.

Uitgaven.

Art. 83. Voor verpleging en transport van militaire veroordeelden werd op grond der uitkomsten over de jaren 1885 en 1886 geraamd een bedrag van f 6000.

Tot toelichting van de plotselinge en belangrijke stijging van dezen post tot f 22 460,89⁵ wordt slechts gezegd dat de raming is gebleken op verre na niet toereikend te zijn. Gaarne ontving men daaromtrent eenige nadere inlichtingen.

Het aantal militaire veroordeelden bedroeg — den tijd van verpleging per veroordeelde tot een vol jaar herleid — in 1888 134 tegenover 40 in 1885 en 24 in 1886.

Art. 99. In de toelichting is eene drukfout ingeslopen. Er staat dat het artikel is aangevuld uit art. 106; dit moet zijn art. 105.

De opmerking is juist.

HOOFDSTUK II.

Ontvangsten.

N°. 21. Blijkens de toelichting was de belangrijk mindere opbrengst van de belasting op het bedrijf onder andere een gevolg van de omstandigheid, dat verscheidene personen vroeger te hoog of ten onrechte waren aangeslagen.

Dit feit wekte bevreemding en deed het vertrouwen uiten dat onrechtmatige aanslagen zoo veel mogelijk zouden vermeden worden.

Uiteenlopende opvattingen van de plaatselijke aanslag-commissiën kunnen er toe leiden, dat onrechtmatige aanslagen plaats hebben of dat personen, die belastingplichtig zijn, niet aangeslagen worden (zie o. a. bladz. 183 van het Koloniaal Verslag van 1889). Voor eene juiste en gelijkmatige toepassing der belastingverordeningen wordt echter zooveel mogelijk gewaakt, zoowel door, waar dit noodig mocht zijn, de bepalingen toe te lichten of te verduidelijken, als door een voortdurend toezicht van de inspectie van financiën.

30 c. De achterstand aan erfpachtspenningen over 1888 ad f 560 837,30 is blijkens de toelichting in volgende jaren betaald en afgeschreven. Men vroeg hoeveel van dit bedrag is afgeschreven moeten worden en wees op de wenschelijkheid om voortaan, gelijk trouwens nu en dan geschiedt, in de toelichting van belangrijke achterstanden steeds de betaalde en afgeschreven sommen afzonderlijk te vermelden.

Van de hierbedoelde pachtspenningen is tot ultimo 1894 moeten worden afgeschreven eene som van f 23 327,56⁵.

Voortaan zullen in de toelichting van achterstanden de betaalde en afgeschreven sommen steeds afzonderlijk worden vermeld.

32 a en b. Voor den verkoop van koffie 1ste soort op Java en Sumatra was respectievelijk een prijs geraamd van f 47 en f 57 per pikol, dus voor de Sumatra-koffie eene hoogere opbrengst van f 10 per pikol.

Bij den verkoop heeft de Sumatra-koffie echter 51⁷¹ cent minder per pikol opgebracht dan de Java-koffie. Daar in den regel de Sumatra-koffie van betere qualiteit is dan de Java-koffie en dan ook tot hooger prijs wordt verkocht, vernamen gaarne of voor den lagere verkoopsprijs van de Sumatra-koffie in 1888 ook eene reden bekend is.

De lage prijs, welken de in 1888 te Padang geveilde koffie der eerste soort in vergelijking met de Java-koffie heeft behaald, is toe te schrijven aan de omstandigheid, dat van de vier in gemeld jaar zoowel te Batavia als te Padang gehouden veilingen, de drie eerste te Padang gedrukt werden door lage marktprijzen, terwijl dit te Batavia slechts bij de eerste veiling het geval was.

Van de 105 290 pikols in 1888 te Padang geveild, werden er 81100 tegen die lagere marktprijzen verkocht, terwijl $\frac{3}{4}$ van de te Batavia aan de markt gebrachte hoeveelheid van de intusschen belangrijk gestegen prijzen profiteerden.

76. In den staat litt. G wordt voor afgekeurde menier f 13 857,50 uitgetrokken. In de rekeningen van 1889 en 1890 komen daarvoor nog hoogere sommen voor. Wordt met „menier” „menir” (gebroken rijst) bedoeld, dan leidden deze hooge bedragen tot de vraag of de noodzakelijkheid der afkeuring niet wees op een slordigen inkoop van de rijst; eene vraag, die men te eer meende te moeten doen omdat de menier oorspronkelijk wel als rijst zal betaald zijn.

De rijst voor de mijnwerkers op Banka wordt op contract van openbare aanbesteding geleverd overeenkomstig een monster dat elk jaar door een bevoegd persoon (sedert jaren de president der Kamer van koophandel en nijverheid te Batavia) in overleg met den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid wordt aangewezen, volgens het beginsel dat de rijst gelijk moet zijn aan die, welke de inlandsche bevolking op Java gebruikt.

De rijst wordt ingenomen ten overstaan van eene commissie van drie personen, welke commissie bij de levering steeds tegenwoordig is en het aangeboden product nauwkeurig toetst aan het vastgestelde monster. Bij elke afwijking van dat monster, zoo ook bij een grooter percentage aan menier, dan 6% die de rijst volgens de contractvoorwaarden mag bevatten, wordt het ter levering aangeboden afgewezen.

Van slordigen inkoop is dus geen sprake.

De rijst wordt gewand vóór de verzending naar Banka, wyl hierdoor transportkosten worden uitgespaard en de menier te Batavia voordeliger kan worden van de hand gezet. Zij wordt op publieke vendutie verkocht.

77. Bij dit volgnommer hebben de nummers 9, 10, 11 en 12 van de specificatie (staat litt. H) de aandacht der Commissie ge-

trokken. Sommige dezer posten komen in de rekeningen van 1889 en 1890 nog tot veel grooter bedragen voor. De Commissie zou het op prijs stellen indien de Regeering kon goedvinden daaromtrent eenige meerdere inlichtingen te verschaffen.

N°. 9. Onder de benaming „Onbeheerde nalatenschappen” zijn verantwoord de saldo's van onbeheerde boedels, die drie jaren bij de weeskamer in beheer zijn geweest zonder dat belanghebbenden zich hebben aangemeld en in het bezit waarvan het land ingevolge art. 74 van de Instructie voor de Weeskamers in Nederlandsch-Indië (*Indisch Staatsblad* 1872 n°. 166) door den rechter bij voorraad is gesteld.

Bedoelde saldo's werden te voren aangemerkt als eene ontvangst voor „Rekening van derden” om na verloop van 30 jaren, te rekenen van den dag waarop de erfenissen zijn opgevallen (vergelijk artt. 834, 835 en 1129 Burgerlijk Wetboek), als inkomst van den Staat te worden verantwoord onder het hoofd „Alle andere ontvangsten”.

De verhandeling dier saldo's als eene ontvangst voor „Rekening van derden” kwam voor minder juist te zijn, naardien de saldo's van onbeheerde nalatenschappen, zij het dan ook voorloopig, den Staat toevallen (artt. 520, 832 en 1129 Burgerlijk Wetboek).

Alzoo had men hier te mak n met aan den lande voorloopig toegewezen gelden waarover het de vrije beschikking had, onder voorbehoud dat het verplicht blijft, om aan eventueel toegewezen rechtsvorderingen te voldoen.

Bovendien veroorzaakte de bovenomschreven werkwijze eene arbeidsvermeerdering.

De tijdstippen, waarop de boedels aan den lande vervielen, waren zeer verschillend en deze verschillende tijdstippen waren het die steeds in het oog moesten worden gehouden om hetgeen den lande toekwam tijdig als landsbate te verantwoorden.

Was aanhoudende en tijdroovende contrôle bij die werkwijze onvermijdelijk, die contrôle kan geheel vervallen, wanneer de saldo's dadelijk onder het hoofd: „Alle andere ontvangsten” werden gebracht, terwijl bij opvordering van boedels teruggave op den voet der laatste alinea van art. 20 Comptabiliteitwet kon plaats hebben.

Vorenstaande overwegingen hebben er toe geleid dat bij § 1 van het Indisch besluit van 28 Augustus 1887 n°. 21 is bepaald, dat de saldo's van bovenbedoelde nalatenschappen bij 's lands kas moeten worden verhandeld onder het hoofd: „Alle andere ontvangsten” (ontvangsten van gemengden aard en toevallige baten).

N°. 10. Onder dit nummer is gebracht:

1°. de opbrengst van door de politie ter zake — of bij gelegenheid — van misdrijf of overtreding, dan wel uit anderen hoofde in beslag genomen goederen en voorwerpen, waarvan de eigenaar of daarop rechthebbende onbekend is (*Indisch Staatsblad* 1889 n°. 175);

2°. de opbrengst van op kosten van rechthebbenden in bewaring genomen dieren (referte aan de 2de alinea van n°. 10 van art. 3 van het algemeen politie-strafreglement voor de Europeanen en de 2de alinea van n°. 12 van art. 1 van het algemeen politie-strafreglement voor de inlanders, zooals deze alinea's moeten worden gelezen ingevolge *Indisch Staatsblad* 1876 n°. 126) een en ander nadat de termijn, bedoeld bij de 2de alinea van art. 1977 Burgerlijk Wetboek, is verstreken en de opbrengst mitsdien aan het land is vervallen.

N°. 11. In de boeken der weeskamers liepen sinds jaren verschillende voordeelige saldo's voort, waarvan de uitkeering door daarop rechthebbenden wegens verschillende omstandigheden niet was gevraagd.

Daartoe behoorden saldo's in failliete en sterfboedels, welke niet door crediteuren waren afgehaald, en de zoogenaamde surplusrenten, toekomende aan pupillen die bij hunne meerderjarigheid hun kapitaal plus de voorloopige renten ontvangen hadden en wier verblijfplaats daarna niet was uit te vinden.

Daar aangenomen kon worden, dat in den regel na drie jaren die gelden niet meer worden opgevorderd, bestond er, ten einde het weeskamerbeheer te vereenvoudigen, geen bezwaar om bedoelde saldo's, nadat die termijn was verstreken, zonder dat rechthebbenden zich hebben voorgedaan, in 's lands kas te doen overbrengen, te meer omdat — mochten die gelden nog later worden opgeëischt — ze alsdan rechtstreeks uit 's lands kas konden worden betaald.

Vaststelling van het slot der rekeningen van ontvangsten en uitgaven voor Ned.-Indië over de dienstjaren 1888, 1889 en 1890.

De onder dit nummer vermelde pots maakt uit het gezamenlijk bedrag van vorenomschreven voordeelige saldo's

N°. 12. Het bleek dat van de jaarlijks krachten art. 31 der Weeskamer-instructie (*Indisch Staatsblad* 1872 n°. 166 en 1881 n°. 220) ter beschikking der weeskamer gestelde sommen, welke strekken moesten om aan hare geadmistrerde de hun toekomende renten, gekweekt met hunne in massa uitgezette kapitalen, te goed te doen, onder ultimo December 1884 een overschot bestond, omdat bij de vaststelling van het jaarlijksche rentecijfer op de uitkeering van meer renten was gerekend dan hetgeen in werkelijkheid noodig bleek.

Deze post vertegenwoordigt het totaal bedrag van bedoelde restantrenten over 1884 en verschillende jaren te voren, waarvan de overbrenging in 's lands kas is bevolen bij het Indisch besluit van 31 December 1887 n°. 16.

Uitgaven.

Afd. IV, art. 154. Voor de opleiding van inlandsche veeartsenijkundigen werd geraamd f 4500, doch slechts uitgegeven f 764,45. Men vroeg waarom er in 1888 slechts één kweekeling in opleiding was niettegenstaande er behoefte bestond aan meer inlandsche veeartsenijkundigen.

De toenmalige directeur van binnenlandsch bestuur VAN VLEUTEN liet niet meer kweekelingen tot inlandsche veeartsenijkundigen opleiden, omdat hij overtuigd was van hunne weinige bruikbaarheid en geschiktheid en van de noodzakelijkheid om hen door vee-opzichters te vervangen, welke overtuiging door zijne opvolgers werd gedeeld.

Afd. V, art. 286. Naar aanleiding der toelichting op dit artikel werd gevraagd onder welk artikel de uitgaven voor het berri-berri-gesticht te Buitenzorg worden verantwoord.

De uitgaven voor het berri-berri-gesticht te Buitenzorg werden tot en met het jaar 1889 gekweten uit de IIde begrotingsafdeeling.

Van 1890 af echter zijn zij gebracht ten laste van de Vde afdeeling, in verband met de toen door de Indische Regeering erkende wenschelijkheid, om bedoeld gesticht als eene burgerlijke ziekeninrichting onder het departement van onderwijs, eeredienst en nijverheid te stellen.

Sedert zijn de uitgaven, wat het personeel betreft, verantwoord onder de uitgaven voor „Traktementen van bedienden bij inlandsche ziekeninrichtingen” en wat voeding, verpleging en verdere kosten aangaat, onder: „Voeding van lijders in en verdere uitgaven voor inlandsche ziekeninrichtingen”, artikelen 289 en 290 der begrooting van 1890. (Zie de uitgewerkte en toelichtende staten betreffende de ontwerp-begrooting voor Nederlandsch-Indië van 1890, Afdeeling II noten 64 en 104 en Afdeeling V noten 81 en 82).

Art. 309. De toelichting op dit artikel is niet duidelijk.

Ziekte onder de mijnwerkers en slechte weersgesteldheid op het einde van het jaar waren oorzaak van mindere productie en dus van mindere betaling voor inkoop en transport van tin dan geraamd was. Dat dientengevolge groote voorschotten en meerdere bijpassingen moesten worden uitgekeerd om de kongsi's in staat te stellen hunne jaarlooners volledig af te betalen en de noodzakelijke uitgaven te bestrijden, verklaart nog het feit niet dat de raming ad f 1 195 500, die op eene grotere productie berust, met het belangrijk bedrag van f 399 548,42^s moest worden overschreden.

Gevraagd werd daarom hoe groot het bedrag was aan voorschotten en bijpassingen?

Er is uitgegeven: aan uitkeeringen, premiën, verstrekkingen, transport voor aanwerving van nieuwe Chineesche arbeiders en andere uitgaven f 1 121 953,90

aan voorschotten 265 486,09^s

aan bijpassingen. 207 608,43

f 1 595 048,42^s

Geraamd bedrag 1 195 500,00

Boven de raming f 399 548,42^s

Het feit, dat de op eene grotere productie betrekking hebbende raming overschreden wordt door de werkelijke uitgaven, bij eene kleinere opbrengst, behoeft geen bevreesing te wekken, daar verschillende, in het dienstjaar te doene uitgaven geen verband houden met de in datzelfde jaar geproduceerde hoeveelheid tin.

Zoo behoeven bij eene lagere productie de kosten van vervoer van tin niet lager te zijn, daar ook tin van een vroeger exploitatiejaar wordt vervoerd.

Evenmin houdt het bedrag dat ten behoeve van den aanvoer van nieuwe mijnwerkers wordt besteed, verband met de productie in hetzelfde jaar; vooral dit bedrag is in 1888 zeer hoog geweest (f 117 621).

Verder brengt de aard van sommige uitgaven voor de tinwinning mede, dat zij stijgen, naarmate de productie minder wordt. Dit is het geval met de uitgaven voor voorschotten en bijpassingen, want bij eene groote productie van tin maken de mijneu goede zaken en behoeft derhalve minder steun te worden verleend, dan wanneer de productie slecht uitvalt.

Afd. VI. Het trok de aandacht dat verschillende posten in deze afdeeling aanzienlijk hooger zijn geraamd dan daarvoor is uitgegeven, terwijl andere belangrijk zijn overschreden. Men wees o. a. op de onderafdeelingen 73 en 78 en op de artt. 391 en 397 en meende dat eene meer juiste en nauwkeurige raming noodig en mogelijk is.

Bij de raming der uitgaven op onderafdeeling 73 werd, voor zooveel de artikelen 357 en 358 betreft, rekening gehouden met de in 1887 voor het gewoon onderhoud aan bevoeiingswerken en bruggen, wegen en andere waterstaatswerken beschikbaar gestelde fondsen en met de door de hoofden van gewestelijk bestuur verstrekte en bij het departement der burgerlijke openbare werken onderzochte opgaven van werken, welke in 1888 zouden moeten worden hersteld.

Met hoeveel zorg zoodanige raming ook wordt opgemaakt, de uitkomsten zullen echter steeds van de raming afwijken, omdat, zooals in de begrotingsrekening reeds is toegelicht, men lang vóór het in werking treden der begrooting niet met zekerheid kan berekenen welke herstellingen 's lands werken in het begrotingsjaar zullen behoeven.

Vaak heeft zich het geval voorgedaan, dat werken, welke tijdens de raming voor herstelling in het volgend jaar in aanmerking werden gebracht, reeds kort na de indiening der ontwerp-begrooting onder handen moesten worden genomen, wijl langer uitstel onverantwoordelijk zou zijn geweest, terwijl andere werken, welke men meende nog te kunnen herstellen, algeheele vernieuwing eischten.

De beschikking over de gelden geschiedde dan ook steeds, nadat de noodzakelijkheid tot herstelling der werken in het begrotingsjaar wel en deugdelijk was geconstateerd.

Dat van de in 1888 voor onderhoud en herstelling van bevoeiingswerken, bruggen, wegen en andere waterstaatswerken uitgetrokken sommen groote overschotten werden verkregen, mag eer aan een oordeelkundig gebruik der toegestane fondsen, dan aan eene onnauwkeurige of onjuist raming worden toegeschreven.

Wat de artikelen 359 en 361 aangaat, aan de raming der uitgaven lagen de bij de ontwerp-begrooting overgelegde werkplannen ten grondslag. Maar die werkplannen zijn niets meer dan lijsten van werken die men rekent in den loop van het volgende jaar te zullen uitvoeren, met opgave van het bedrag dat waarschijnlijk verwerkt zal worden. Het spreekt vanzelf dat zulke plannen, welke reeds in April of Mei van het voorafgaande jaar worden opgemaakt, niet met zekerheid kunnen aangeven welke bepaalde werken zullen worden uitgevoerd, maar wel de richting waarin men zich wil bewegen, en welke werken op het oogblik dat de lijst wordt samengesteld, het meest urgent worden geacht.

Tot nadere toelichting van het overschot op artikel 360 diene dat bij de uitvoering van groote werken, zooals de waterwerken in Demak, men van vele en velerlei omstandigheden afhankelijk is, zooals al of niet voldoende opkomst van werkvolk, gunstige of ongunstige weersgesteldheid, het al of niet beschikbaar zijn van het noodige personeel, enz.

Dientengevolge kan nimmer vooruit met juistheid berekend worden hoeveel in eenig jaar precies verwerkt zal worden.

De overschotten op de artikelen der onderafdeeling 78 bedroegen te zamen f 121 930,98, bij eene totale raming van f 1 891 990.

Uit de in de rekening bij de verschillende artikelen gegeven toelichtingen blijkt, waaraan de mindere uitgaven moeten worden toegeschreven.

Aan die toelichtingen kan nog worden toegevoegd, dat men tijdens de raming, hoe nauwkeurig men ook daarbij te werk ging, onmogelijk rekening kon houden met gebeurtenissen, zooals veelvuldige mutatiën onder het personeel of gunstige uitkomsten van aanbestedingen van het brievenvervoer enz., welke van gunstigen invloed zijn geweest op de uitkomsten op onderafdeeling 78 der Vde afdeeling van de begroting van 1888.

Aangaande de uitkomsten van de artikelen 391 en 397 wordt aangeteekend, dat bij de raming voor de beëindiging der werkzaamheden, behoorende tot den aanleg der lijn Djokjokarta—Tjilatjap eene som van f 40 000 voldoende werd geacht.

Met dit bedrag zou zeker kunnen zijn volstaan, indien de aanlegplaats voor zeeschepen te Tjilatjap, de werken tot verzekering van den voet van den ijzeren stroompijler der brug over de Progarivier en het opstellen der werktuigen voor de werkplaats te Poerworedjo, voor welke werken bij de begroting van 1887 gelden waren uitgetrokken, in dat jaar waren voltooid.

Ten gevolge van onvoorzien omstandigheden kwamen die werken echter in 1887 niet gereed, zoodat de voor dat jaar uitgetrokken gelden gedeeltelijk onverwerkt bleven (zie de rekening der uitgaven voor Nederlandsch-Indië over 1887, hoofdstuk II, afd. VI, onderafd. 81, artikel 391).

Dientengevolge kwamen uitgaven welke anders ten laste der begroting van 1887 zouden zijn gebracht, ten laste van die voor het dienstjaar 1888. Dit voor zooveel artikel 391 betreft.

Ten aanzien van het verschil tusschen raming en uitkomst op artikel 397 moge het volgende dienen.

Voor verdere kosten van aanleg van den spoorweg ter Sumatra's Westkust, was aanvankelijk een bedrag van f 2 631 670 geraamd.

De opmetingen en onteigeningen van gronden voor dien spoorweg vorderden meer tijd dan waarop gerekend was, ten gevolge waarvan de werken van den aanleg vertraging ondervonden. Hoofdzakelijk hierdoor werd van het bedrag van f 2 631 670, slechts eene som van f 2 011 324,65⁵ of f 620 345,34⁵ minder verwerkt. Ter toelichting van het naideelg verschil, ad f 77 654,65⁵, tusschen het bedrag van f 1 933 670 waarop artikel 397 in verband met de wet van 29 December 1889 (*Staatsblad* n°. 210) bij Koninklijk besluit van 31 December 1889 n°. 49 (*Indisch Staatsblad* 1890 n°. 66) nader werd vastgesteld, en de verevende en betaalde som van f 2 011 324,65⁵ zij aangeteekend, dat het toegestaan bedrag niet is verhoogd omdat het tekort uit art. 394 kon worden aangevuld.

Afd. VII. Art. 442. Men vindt de toelichting op dit artikel niet duidelijk en verzocht daaromtrent nader ingelicht te worden.

De hierbedoelde toelichting is werkelijk niet geheel juist en behoort te luiden als volgt:

„Bij de begroting werd gerekend op de onderhoudskosten van 350 pupillen, terwijl de sterkte van het korps in 1888 varieerde tusschen 421 (1 Januari) en 457 (ultimo December) vergelijk Koloniaal Verslag 1889, bladz. 38.

„Daar echter op het einde van het jaar een bedrag van ongeveer f 20 000, zijnde het verkregen batig saldo van het korpsfonds, overeenkomstig de voorschriften, vastgesteld krachtens artikel 3 § 2 van het Koninklijk besluit van 1 Januari 1885 n°. 13 (*Indisch Staatsblad* n°. 74) ten voordeele van het onderwerpelijk begrotingsartikel werd gebracht, is het geraamd bedrag ad f 158 059, niet alleen niet overschreden ten gevolge van het belangrijk grooter aantal pupillen dan waarop gerekend was, maar bood nog nevenvermeld overschot van f 9 923,63 aan.”

Hierbij zij nog onder de aandacht gebracht dat in de toelichting voorkomende in de gedrukte rekening voor f 2000 moet worden gelezen f 20 000.

Art. 445. In de kolom „Bedrag na gedane af- en overschrijvingen” staat f 960 000, hetgeen moet zijn f 995 000.

Deze opmerking is juist, zooals ook blijkt uit de recapitulatie der onderafdeelingen.

Afd. VIII. Art. 470. Aan premiën voor buitengewoon of verdienstelijk werk is evenveel uitgegeven als geraamd. Dit is ook in 1889 het geval geweest. Men wenschte daarom te weten of die premiën als vaste bijdragen worden verleend.

De hierbedoelde premiën worden, ingevolge artikel 4 van het Indisch besluit van 10 Juli 1886 n°. 6/c, alleen in buitengewone gevallen toegekend en kunnen dus uit den aard geen vaste bijdragen zijn.

Dat in 1888 en 1889 aan premiën evenveel is uitgegeven als geraamd, is een bloot toeval, wellicht ook een gevolg van het beperkt krediet hetwelk men echter niet wenschte te overschrijden.

In de jaren 1890, 1891 en 1892 bedroegen de gelijksoortige uitgaven, bij eene raming van f 6000 'sjaars, respectievelijk f 5575, f 4755 en f 5120.

Verslag van de Algemeene Rekenkamer in Nederland.

Zooals ook in dit Verslag wordt opgemerkt heeft de Kamer meermalen hare bezwaren medegedeeld tegen de aanwijzing van nieuwjaarsgiften, gratificatiën, kosten van installatie en dergelijke uitgaven op artikelen der begroting, die, naar haar oordeel, daarvoor niet bestemd waren en deed zij als hare meening kennen, dat deze betalingen op den post van onvoorzien uitgaven te huis behoorden, vermits zij als *overplichte* uitgaven waren te beschouwen.

Bij nadere overweging is de Kamer echter van oordeel dat zulke betalingen, die wel niets anders dan *gunstgaven* zijn, niet ten laste van den Staat kunnen worden gebracht, tenzij van dergelijke overplichte uitgaven in de bij de wet vastgestelde omschrijving van de onderafdeelingen is melding gemaakt, en dat mitsdien, zoolang de wetgever geen gelden tot dat einde heeft toegestaan, de administratie niet bevoegd is zoodanige gunstbewijzen te verlenen.

Blijkens de bij het Verslag gevoegde bijlage A, n°. 2, werd bij Koninklijk besluit van 1 Januari 1888 n°. 25 aan den gepensionneerden kapitein van het leger in Nederlandsch-Indië L. J. T. B. HAMERS eervol ontslag verleend uit zijne betrekking van kapitein-adjutant bij het Koloniaal Militair Invalidenhuis op Bronbeek en hem tevens toegekend eene som van f 1000 als bewijs van bijzondere tevredenheid des Konings voor de diensten door hem gedurende meer dan 25 jaren in gemelde betrekking bewezen.

De Kamer meent — en naar het oordeel der Commissie te recht — dat deze geheel overplichte uitgaaf, die het karakter draagt van eene gratificatie, ten onrechte is gebracht ten laste van art. 24 der begroting, luidende: „Kosten van het Koloniaal Invalidenhuis op Bronbeek”.

Eveneens had zij te recht bezwaar tegen de aanwijzing op art. 29 van de geheel overplichte betaling aan A. P. OBERMEIJER — zie n°. 3 van Bijl. A — wegens uitgereikte nieuwjaarsgiften, die door den Koning of krachtens zijne machtiging behoorden te zijn toegekend.

Naar de meening der Commissie hadden deze betalingen in elk geval ten laste der onvoorzien uitgaven moeten gebracht worden. Zij kon de wenschelijkheid beamen dat er voor het verlenen van dergelijke gunstbewijzen gelegenheid besta, maar met de Rekenkamer gelooft zij dat de administratie daartoe niet bevoegd is zoo lang de wetgever geen gelden tot dat einde heeft toegestaan.

Naar aanleiding van de door de Rekenkamer gemaakte bedenkingen tegen de betaling van gratificatiën, worden dergelijke uitgaven, voor zoover zij als gunstgaven zijn te beschouwen, thans aangewezen ten laste van een post, waarbij door de wet gelden tot voldoening van gratificatiën zijn toegestaan.

Maar tot de categorie van dergelijke gunstgaven behooren naar de meening van den ondergeteekende niet die gratificatiën, welke strekken tot belooning van bijzondere diensten en daarom niet als geheel overplichte uitgaven kunnen worden aangemerkt. Het is steeds gebruikelijk geweest zoo-

Vaststelling van het slot der rekeningen van ontvangsten en uitgaven voor Ned. Indië over de dienstjaren 1888, 1889 en 1890.

danige belooningen te beschouwen als uitgaven in het belang van den tak van dienst of de instelling ten behoeve waarvan de diensten zijn bewezen of de werkzaamheden zijn verricht. Evenzoo de nieuwjaarsgiften welke bij het Koloniaal Etablissement te Amsterdam aan werklieden plegen te worden uitgereikt, als erkenning van buitengewoon verrichte diensten en als aansporing tot getrouwe plichtsbetrachting in het belang van de keuring en verzending van goederen.

De Commissie beaamt de opmerking der Rekenkamer dat het niet wenschelijk is te achten om in contracten wegens levering van goederen ten dienste van Nederlandsch-Indië te vaak de bepaling op te nemen, dat een deel der aannemingssom zal worden voldaan bij de onderteekening der overeenkomst.

In verband met de financieele moeilijkheden, waarin de Koninklijke Fabriek van stoom- en andere werktuigen te Amsterdam later is geraakt, zou de Commissie gaarne vernemen of de som van f 151 440, die haar bij de onderteekening van het met die fabriek gesloten contract is uitbetaald, behoorlijk is verzekerd of terugbetaald.

Bij het aangaan van overeenkomsten wegens de levering van goederen ten dienste van Nederlandsch-Indië wordt thans niet meer bepaald dat een gedeelte der aannemingssom bij de onderteekening der overeenkomst zal worden voldaan.

De sommen van f 150 000 en f 1440 uitgekeerd aan de Koninklijke Fabriek van stoom- en andere werktuigen te Amsterdam, waren de eerste termijnen van betaling voor den aanbouw van een stoomschip en van stoomwerktuigen en ketels voor stoomsloepen van de zeemacht in Nederlandsch-Indië. Van terugbetaling van die sommen kan geen sprake zijn, daar de Maatschappij aan hare verplichtingen heeft voldaan.

Bijl. A n°. 4. De schadeloosstelling voor kosten van overtocht naar Nederlandsch-Indië ad f 1500 aan den commandant der zeemacht in Nederlandsch-Indië, den schout-bij-nacht P. ten Bosch, bij Koninklijk besluit van 6 April 1888 n. 11 toegekend, is gebracht ten laste van het VIde hoofdstuk der *Staatsbegrooting*. Daarentegen werd bij Koninklijk besluit van 6 April 1888 n°. 9 ten laste der *Indische begrooting* overtocht toegekend aan de echtgenooten en kinderen van genoemden commandant der zeemacht.

De Commissie van Voorbereiding deelt de meening der Rekenkamer dat het regelmatig zou zijn indien ook de transportkosten van het gezin waren gebracht ten laste van dezelfde begrooting, die met de passagekosten van den commandant werd bezwaard, dat is het VIde hoofdstuk der *Staatsbegrooting*.

De toekenning van overtocht naar Nederlandsch-Indië aan het gezin van den benoemden commandant der zeemacht aldaar is in navolging van vroeger geschied ten laste van de begrooting van Nederlandsch-Indië.

Verslag van de Algemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië.

§ 34, i. De Commissie van Voorbereiding meent dat door de Kamer te recht bezwaar is ingebracht tegen de uitbetaling van traktement over de maanden October en November 1888 aan het lid der Algemeene Rekenkamer E. G. C. Sol, die eerst op het laatst der maand November van dat jaar zitting nam in het college. De bepaling in het betrekkelijk Koninklijk besluit dat de benoeming met 1 October zou ingaan komt ook haar niet voldoende voor om de uitbetaling van traktement over die maanden te wettigen.

Het bezwaar tegen de uitbetaling van traktement aan nu wijlen den heer Sol over de maanden October en November 1888 is ontleend aan de door de Indische Regeering uitgevaardigde bepalingen nopens het tijdstip van ingang van traktementen. Het komt dus hoofdzakelijk aan op de vraag, of die bepalingen voor het Opperbestuur een beletsel konden zijn om het traktement van den heer Sol met 1 October 1888 te doen ingaan. En die vraag is ontkennend te beantwoorden.

Dat het Opperbestuur bevoegd was het traktement te gelijk met de benoeming te doen ingaan, staat vast en evenmin kan betwijfeld worden dat de bevoegdheid bestond om den heer Sol na zijne benoeming te vergunnen na 1 October de

reis naar Indië aan te nemen. Wijders staat vast dat de vaststelling van den datum van ingang der benoeming op 1 October 1888 bepaaldelijk ten doel had om aan den heer Sol van dat tijdstip af de inkomsten te verzekeren, aan de hem opgedragen betrekking verbonden.

Aan personeel dat uit Nederland naar Indië wordt uitgezonden wordt gewoonlijk eene gratificatie voor uitrusting en een voorloopig traktement toegekend. De ondergeteekende zou het regelmatigere gevonden hebben als langs dien weg aan den heer Sol ware toegekend wat hij nu als traktement heeft genoten vóór hij zijne betrekking feitelijk aanvaardde. Maar vermits wat geschied is feitelijk niet onwettig kan worden genoemd, zou bezwaarlijk nu nog zijn terug te komen op wat acht jaren geleden als traktement is betaald aan den inmiddels overleden heer Sol.

Bijl. D, n°. 8, 9 en 10. Evenzoo acht de Commissie de aankeringen gegrond, die door de Rekenkamer werden ingebracht ten aanzien der betalingen van het aan een hooger rang verbonden traktement over de maand, waarin de eedsaflegging had plaats gehad.

De door de verschillende hulpdonnateurs ten onrechte gedane betalingen van het aan een hooger rang verbonden traktement over de maand, waarin de eedsaflegging had plaats gehad, zijn in haar geheel teruggestort.

Rekening van 1889.

HOOFDSTUK I.

Ontvangsten.

N°. 1—4. Zie de algemeene opmerking, welke bij de rekening van 1888 omtrent de toelichting dezer posten werd gemaakt.

Referte aan de beantwoording van de algemeene opmerking ten aanzien van dergelijke posten der rekening van 1888.

Uitgaven.

Afd. VIII. Art. 98. Men neemt gaarne aan dat het verzuim van aanvulling van het artikel niet willekeurig heeft plaats gehad, maar meent dat eene goede administratie het had voorkomen.

De ondergeteekende is van dezelfde meening als de Commissie van Voorbereiding en wil gaarne de verzekering geven, dat alles wordt aangewend om zoodanig verzuim te voorkomen.

HOOFDSTUK II.

Ontvangsten.

13, a. Zoowel in 1888 als in 1889 is het recht op de openbare verkooping verren beneden de ramingen gebleven, in het eerst-gemelde jaar f 171 041,99 en in het laatstgemelde f 206 211,04⁵. Dit heeft in 1890 tot eene lagere raming geleid, maar de vraag blijft over waaraan de mindere opbrengst van dit middel is toe te schrijven. Als zij niet aan de ongunstige tijdsomstandigheden is te wijten, vroeg men of hare oorzaak ook kan gelegen zijn in de nieuwe regeling, welke in 1886 in werking kwam.

Hieronder worden de bedragen opgegeven, die in eenige jaren vóór en na 1886 aan recht op de openbare verkooping verschuldigd waren, zoodat de sommen in die jaren ter zake ontvangen.

Jaren.	Verschuldigd.	Ontvangen.
1880.	f 706 876	f 696 077
1881.	692 465	709 719
1882.	705 913	694 285
1883.	656 351	626 784
1884.	685 191	619 376
1885.	602 458	612 281

Vaststelling van het slot der rekeningen van ontvangsten en uitgaven voor Ned.-Indië over de dienstjaren 1888, 1889 en 1890.

Jaren.	Verschuldigd.	Ontvangen.
1886.	f 597 634	f 394 816
1887.	606 885	670 888
1888.	648 929	598 958
1889.	685 564	563 789
1890.	691 994	629 353
1891.	689 657	807 339
1892.	685 166	856 181
1893.	688 958	(1) 778 636
1894.	642 907	653 943

Uit dit overzicht blijkt, dat de lage ontvangsten in 1888 en 1889 niet zijn te wijten aan de in 1886 in werking getreden nieuwe regeling. Het verschuldigde bedrag was toch in 1888 weinig lager dan dat in 1883, terwijl in 1889 tot en met 1893 dit bedrag nog steeg en het vrij hooge cijfer van 1881 nabij kwam. Dat de opbrengst niet na de inwerking-treding der nieuwe regeling is gestegen, zooals bijkans de gedrukte begrootingsstukken voor 1886 verwacht werd, daarvoor is geen andere reden op te geven dan de ongunstige tijdsom-standigheden. In verband hiermede blijkt de raming voor de jaren 1888 en 1889 (f 770 000) te hoog te zijn geweest.

De ontvangsten over de jaren 1891 tot en met 1893 toonen aan, dat in die jaren belangrijke sommen op vroegere achter-standen werden afbetaald.

19. Nu de opbrengst der licentiën tot het houden van Chi-neesche speel- of dobbel tafels reeds meermalen slechts de helft der ramingen heeft bedragen, rijst de vraag of hier ook aan geheime speelhuizen moet gedacht worden.

Zooals in het Koloniaal Verslag van 1892 (bladz. 186) is medegedeeld, moet de daling der opbrengst sedert 1882 voornamelijk worden toegeschreven aan de bepaling in *Indisch Staatsblad* 1880, n°. 53, waarbij aan de hoofden van plaatselijk bestuur de bevoegdheid is verleend om vergun-ningen tot het houden van speel tafels te weigeren. In bedoeld verslag is mede vermeld, dat, hoewel het niet te ontkennen valt dat onder de Chineezzen ook clandestien wordt gespeeld, zulks door vrees voor ontdekking toch tot kleine afmetingen beperkt blijft.

21. De Commissie van Voorbereiding betreurt het uit de toelichting te moeten vernemen dat de achteruitgang van den aanslag in de bedrijfsbelasting ten deele is te wijten aan de ongunstige tijdsomstandigheden met betrekking tot de welvaart onder het gros der inlanders en vreemde Oosterlingen. Het aantal belastingschuldigen verminderde met 23 000 en het per-centage van hen, die over het minimum van f 1 werden aan-geslagen, klom van 42 tot 45 percent.

In 1891 en volgende jaren was het getal bedrijfsbelasting-schuldigen en sedert 1894 ook de aanslag dier belasting weder toenemende zooals blijken kan uit onderstaand over-zicht:

	Getal aangeslagenen.	Aanslag.
1890	953 037	f 2 847 024
1891	953 875	2 842 416
1892	972 270	2 786 511
1893	996 050	2 728 032
1894	1 035 713	2 777 975
1895	1 096 523	2 859 830

Sinds 1 Januari 1893 zijn vrijgesteld inlanders, wier be-lastbaar inkomen minder bedraagt dan f 25 's jaars (*Indisch Staatsblad* 1892 n°. 275).

(1) Hieronder begrepen eene som van f 17 538 wegens discontceering van vendu-acceptatiën, welke ontvangsten eerst in 1894 onder een af-zonderlijk hoofd zijn verantwoord.

22. l. De opbrengst van de huistaks te Makassar bedraagt niet eens de helft der raming, ofschoon deze voor 1889 nog f 1600 lager werd gesteld dan voor 1888. Eenige verklaring van de aanhoudende daling van de opbrengsten dezer belasting wordt echter niet verstrekt.

De aanslag bedroeg in:

1886	f 8199
1887	3249
1888	3178
1889	2542
1890	2485

Bij een in 1887 ingesteld onderzoek bleek, dat in vorige jaren vele inlanders in de belasting waren aangeslagen, die huizen bewoonden van eene lagere huurwaarde dan f 15 's jaars.

Deze werden voor gemeld jaar van de belasting vrijge-steld krachtens art. 4, sub a, der bepalingen omtrent de heffing der huistaks (*Indisch Staatsblad* 1849 n°. 54), hetgeen eene belangrijke vermindering van den aanslag ten gevolge had.

Overigens wordt als reden voor de daling ook in de vol-gende jaren opgegeven de vervanging van inlandsche wo-ningen door huizen van duurzame materialen (in verband met de bepalingen in *Indisch Staatsblad* 1875 n°. 288), welke huizen, daar zij voor inlanders te duur waren, betrokken werden door vreemde Oosterlingen, die aan deze belasting niet onderworpen waren (*Indisch Staatsblad* 1878 n°. 349, art. 40).

30. a. De landrente werd voor 1889 geraamd op f 17 062 000, zijnde f 2 300 000 minder dan voor 1888. Niettemin is de op-brengst toch nog f 1 230 433,26 beneden de raming gebleven. Uit de toelichting blijkt dat de raming zoo laag werd gesteld omdat ten gevolge van de lage rijstprijzen bij den aanslag groote gematigdheid behoorde in acht genomen te worden. Nu ook voor 1889 de aanslag belangrijk is achteruitgegaan en dit verschijnsel, ondanks vernieuwde verlaging der raming, zich ook in 1890 heeft voorgedaan, vreest men ook hierin weer een bewijs te moeten zien van de mindere welvaart der bevolking.

De belangrijke achteruitgang van den aanslag voor 1889 was een gevolg van den wensch van het Opperbestuur, om de landrente overal te doen verlagen, waar deze belasting, zelfs na de in de twee voorafgaande jaren toegepaste ver-klarungen blijken mocht nog met moeite door de bevolking te worden opgebracht.

De aanslag voor 1889, gegrond op betere gegevens, kon worden geacht de draagkracht der belastingplichtigen niet te boven te gaan en bij het *Indisch Staatsblad* van 1890 n°. 53 werd bepaald dat die aanslag onveranderd (behoudens verhooging wegens den aanslag van wisselvallige velden, gogos) moest gelden ook voor de vier daarop volgende jaren. De uitkomst der landrente voor 1890 heeft de raming met f 769 689 overtroffen.

Uitgaven.

Afd. II. Art. 30. Het traktement van den rechtskundigen voorzitter te Muntok is gedurende het geheele jaar in 's lands kas verbleven. Men vroeg of die landraad dan geheel zonder zoodanig voorzitter is geweest.

De omstandigheid dat het aantal bij den landraad te Muntok behandelde zaken over het tijdvak 1879—1883 ge-middeld 91 bedroeg en over het tijdvak 1884—1886 dat aantal is gedaald tot 44, gaf aanleiding dat tot de aan-stelling van een rechtskundigen voorzitter bij die rechtbank niet werd overgegaan, in verband waarmede de artt. 18-19-25 en 26 van het reglement op het rechtswezen in de residentie Banka (*Indisch Staatsblad* 1874 n°. 33) bijkans *Indisch Staats-blad* 1890 n°. 176 en 177 eene wijziging ondergingen.

Een en ander was oorzaak dat de landraad te Muntok niet door een rechtkundige maar door het betrokken hoofd van gewestelijk bestuur werd en thans nog wordt voorgezeten.

Afd. III. Art. 59. Uit de toelichting blijkt dat in 1889 ruim f 58 000 meer werd verevend dan in 1888 wegens verliezen bij ont-

vreemding als anderszins. Men vroeg wat onder „verliezen bij ontvreemding als anderszins” was te verstaan en of het niet mogelijk was die verliezen te voorkomen.

Wegens verliezen bij ontvreemding als anderszins (waaronder zijn te verstaan in de eerste plaats de verliezen door diefstal uit 's lands kas, verder de tekorten ontstaan door wijziging van de rekeningen der kashouders door de Algemeene Rekenkamer, en ook de verliezen welke worden geleden door verlaging van den koers van den Mexicaanschen dollar, aanwezig in 's lands kassen (bij welke de aanneming van die munt nog mag geschieden) is in 1889 ten laste van de begrooting gebracht f 89 034,02.

Op f 74 na, maakt die som uit het gezamenlijk bedrag van tekorten bij 's lands kassen te Buitenzorg, Japara en Salatiga, respectievelijk groot f 43 456,83^s, f 38 890 en f 6 613,18^s ontstaan, de twee eerste door verduistering, bij de kas te Buitenzorg door den algemeenen ontvanger zelf (die zijne straf daarvoor onderging) en bij de kas te Japara door onbekende personen, geholpen door op wacht staande pradjerits in den nacht van 8 op 9 Mei 1889 (een vervolging leidde tot vrijspraak wegens gebrek aan bewijzen) en het derde, primitief groot f 13 301,01, door het niet verantwoord van verschillende ontvangsten, o. a. van eene remise groot f 10 000 (de ontvanger werd ter zake strafrechtelijk vervolgd en veroordeeld).

De Commissie betreurt het dat ook weer op deze rekening en die van 1888 en 1890 verschillende overschrijdingen worden aangetroffen. Zij treedt daarover echter niet in bijzonderheden omdat dit punt reeds in rapporten over vroegere rekeningen is behandeld.

De door de Commissie bedoelde overschrijdingen zijn het gevolg van bijboekingen en bewerkstelligde redressen van foutieve affectatie en soms ook van telfouten, na de sluiting van den dienst.

Het mogelijke wordt gedaan om overschrijdingen van dezen aard te vermijden.

Verlag van de Algemeene Rekenkamer in Nederland.

Bijl. A, n°. 1. In het geschil over de vraag, aan welke korting de bezoldiging van den gepensionneerden Oost-Indischen ambtenaar J. C. BOUMAN, thans bewaarder der hypotheeken te Almelo, moet worden onderworpen, meent de Commissie van Voorbereiding zich te moeten scharen aan de zijde der Rekenkamer. Het antwoord der Regeering komt haar meer spitsvondig dan afdoende voor. Waar de inkomsten van een hypotheekbewaarder, niet enkel zijn vast salaris, maar ook wat hij rechtstreeks van het publiek geniet, volgens art. 16 der wet van 9 Mei 1846 (*Staatsblad* n°. 24) dienen als grondslag voor zijn later pensioen, klinkt het vreemd dat diezelfde inkomsten niet zouden moeten dienen om de korting vast te stellen, bedoeld bij art. 31 dier wet en die ook het pensioen geldt. Het gaat toch niet aan de belooning, die een hypotheekbewaarder van het publiek ontvangt wel in aanmerking te nemen wanneer zijn belang dit medebrengt en niet, wanneer dat belang er door wordt geschaad.

De beslissing is genomen overeenkomstig het advies van het Departement van Financiën en is gegrond op de letter der pensioenwet.

N°. 3. Ook in de quaestie der betaling aan A. P. OBERMEIJER wegens uitgereikte nieuwjaarsgiften moet de Commissie zich vereenigen met de zienswijze der Rekenkamer. Belooning van arbeid geschiedt door bezoldiging of loon en als zoodanig kunnen nieuwjaarsgiften niet beschouwd worden. In *Bijl. 11* is de Regeering dan ook niet meer op dit punt teruggekomen. Zie overigens de opmerking daaromtrent reeds gemaakt bij de rekening over 1888.

Referte aan de beantwoording van dergelijke bedenking in het verslag over 1888.

N°. 20. Het komt der Commissie van Voorbereiding voor dat het bier reeds hier te lande wordt aangeschaft met de bestemming om aan de militaire cantines in Indië verstrekt te worden, en op dien grond meent ook zij dat de uitgaven daarvoor niet

moeten gebracht worden ten laste van het Iste hoofdstuk der begrooting, maar ten laste der Rekening met het Indisch bestuur.

Met het doel om het misbruik van sterken drank bij het leger in Nederlandsch-Indië zooveel mogelijk tegen te gaan, wordt sedert 1878 goedkoop bier uitgezonden. Dat bier zou niet tegen lager prijs kunnen worden verstrekt indien het niet ingevolgt art. 2 der wet van 17 November 1872 (*Staatsblad* n°. 130) van de heffing van invoerrecht was vrijgesteld omdat het voor rekening van het Gouvernement wordt aangevoerd. Het bier blijft eigendom van het Gouvernement tot dat het aan de militaire cantines in Nederlandsch-Indië wordt verkocht, en op grond daarvan worden de kosten van aanschaffing en verzending ten laste van het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië gekweten.

Verlag der Algemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië.

§ 38. Van hoeveel gewicht het is dat aan de geldbeleggingen van het civiel weduwen- en weezenfonds de grootst mogelijke zorg worde besteed, leert de geschiedenis van het land Tjikoppo Majak. Van hieruit kan daarover bezwaarlijk worden geoordeeld, maar de Commissie kan zich niet ontveinen dat het wenschelijk ware geweest indien aan de wenken, die de Rekenkamer vroeger herhaaldelijk ter zake gaf, reeds voor lang ware gevolg gegeven.

Sedert het jaar 1883 is de administratie over Tjikoppo Majak gevoerd door de factory der Nederlandsche Handelsmaatschappij, een handelslichaam dat daarvoor berekend kan worden geacht. In verband hiermede werden door het bestuur over het weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië geene beslissingen ten aanzien van Tjikoppo Majak genomen zonder daarvoor vooraf het advies van genoemde factory te hebben ingewonnen, terwijl, afgescheiden daarvan, op alle zaken van belangrijken aard nog vooraf de goedkeuring van de Indische Regeering werd gevraagd en verkregen.

Mocht destijds de gelegenheid ontbroken hebben van het land voor redelijken prijs van de hand te zetten, in 1894 kon hiertoe worden overgegaan en werd Tjikoppo Majak voor de som van f 51 000 aan een Chinees verkocht.

Reeds vroeger, en wel bij de beantwoording van de opmerkingen der Commissie van Voorbereiding uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal betreffende de rekening van ontvangsten en uitgaven voor Nederlandsch-Indië over het dienstjaar 1884 (verslag van de Algemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië § 16^e), is medegedeeld, dat inderdaad het gebeurde met het land Tjikoppo Majak te bejammeren was, doch aan hetgeen geschied was niets viel te veranderen, terwijl sedert dien tijd doeltreffende bepalingen waren vastgesteld, ten einde herhaling te voorkomen (zie *Indisch Staatsblad* 1886, n°. 33).

§ 41 d. Niet zonder bevreemding heeft de Commissie kennis genomen zoowel van de wijze, waarop tot de benoeming van den tweeden commies op het residentiebureau te Soerabaja tot zoutverkoopkhuismeester te Babat werd overgegaan, als van de gevolgen die deze benoeming voor den belanghebbende had. En daar de Rekenkamer hare opmerking eindigt met de mededeeling, dat sedert meer dergelijke benoemingen zijn voorgekomen, zou de Commissie het wenschelijk achten dat het Indisch Bestuur tegen dergelijke benoemingen werd gewaarschuwd.

De hierbedoelde ambtenaar, door den resident van Soerabaja als ijverig, trouw en eerlijk gesignaleerd, zag zich, met het oog op zijn leeftijd, genoodzaakt het ambt van 2den commies op het residentiekantoor neer te leggen.

Ware hij destijds uit 's lands dienst ontslagen, dan had hij aanspraak kunnen maken op een pensioen van ten hoogste f 60 's maands. Door de benoeming van zoutverkoopkhuismeester te Babat — eene betrekking, waaraan minder besloemingen verbonden waren dan aan die van commies op het residentiekantoor — verdiende hij, zooals door de Algemeene Rekenkamer is becijferd, f 86 's maands en misschien zelfs meer, zoodat hij daardoor in eene betere financieele positie kwam dan indien hij gepensionneerd was.

Wel is waar doet de Kamer opmerken dat van deze f 86 's maands nog uitgaven voor minder personeel en dage-

lijksche benoedigdheden moesten worden bekostigd, doch waarschijnlijk was alleen eenig inlandsch personeel met geringe bezoldiging noodig.

Ook met het oog op het hooger vermeld gunstig getuigenis van den resident, scheen tegen evenbedoelde benoeming geen bezwaar te bestaan.

e. Waar van zoodanige kwade praktijken blijkt als ongetwijfeld bij de belangrijke zouttekorten in de depots op Madura moeten plaats gehad, behoort men zich, naar het oordeel der Commissie, niet tot aanschrijvingen te bepalen, maar moet worden nagegaan wie de schuldigen zijn en moeten deze behoorlijk gestraft worden. 't Is zeer de vraag of ook de resident wel een voldoende waakzaam toezicht heeft gehouden, en in elk geval had de departementschef de zaak behooren te doen onderzoeken.

Naar de oorzaken der bedoelde zouttekorten is door den toenmaligen directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid een nauwkeurig onderzoek ingesteld, welk onderzoek met vele bezwaren gepaard ging, daar die tekorten eerst aan het licht kwamen bij het ledig vallen der pakhuizen en de verzuimen of malversatiën begaan waren bij inneming van het zout, welke voor eenige pakhuizen drie jaren en langer te voren had plaats gehad.

Het voorstel tot afschrijving dier tekorten is door den directeur niet gedaan, dan nadat omtrent de oorzaken van elk tekort in het bijzonder van den resident van Madura zoo volledig mogelijke inlichtingen waren verkregen en nadat gebleken was dat de beambten die onvoldoend toezicht hadden gehouden, en reden gegeven om hunne eerlijkheid in twijfel te trekken, waren ontslagen.

Toen men de oorzaken van elk tekort in het bijzonder had nagegaan, heeft het voorts een punt van overweging uitgemaakt, of niet het bestuur op Madura door meer activiteit dergelijke groote afschrijvingen ten nadeele van den lande kon en behoorde te voorkomen. Dat hierbij meer het oog gevestigd is geweest op de toekomst dan op het verleden en bedoelde overweging zich derhalve heeft opgelost in eene aanschrijving, ligt in den aard der zaak. Voorts dient in het oog te worden gehouden dat de hoofdbambtenaar die tijdens de vulling der betrokken pakhuizen in 1883 en 1884 aan het hoofd van het gewest stond, in het laatst van 1884 was overleden.

k. De Indische Regeering heeft zeer te recht den legercommandant onder het oog gebracht, dat de Algemeene Rekenkamer wel degelijk bevoegd is om aanmerkingen te maken op de wijze van aanvulling van de magazijnen der militaire administratie, wanneer zij van oordeel is dat daarbij meer zuinigheid kan betracht worden. Het schijnt niet te pleiten voor een groot vertrouwen in de deugdelijkheid van eigen beheer als men controle deswege schroomt en tracht af te wijzen door het beweren, dat aanmerkingen ter zake gewoonlijk weinig of geen nut en slechts geringe waarde zullen hebben.

Van de Algemeene Rekenkamer is de mededeeling ontvangen dat het in de laatste jaren niet noodig is geweest op heen- en weerzendingen van militaire goederen, als waarvan in de aangehaalde paragraaf de rede was, te wijzen.

m. Volgens de hier en in stuk n°. 14 gedane mededeelingen zou het feit, dat eene partij van 2350 liters boomolie, in October en November 1888 uit Nederland aangebracht, reeds in laatstgenoemde maand afgekeurd en ten meesten voordeele van den lande publiek verkocht moest worden, zonder oorzaak zijn. Dit is intusschen niet aan te nemen. De aanbeveling van den commandant der zeemacht, om voortaan de boomolie vóór de verzending deugdelijk te doen keuren, leidt tot de onderstelling dat de keuring te wenschen heeft overgelaten. Hiervan zijn trouwens reeds vele voorbeelden geweest. Men herinnerde onder andere aan de niet onbelangrijke partij boter, die vóór enkele jaren werd uitgezonden en bij aankomst slechts voor wagensmeer was te gebruiken. Daarom werd er op aangedrongen dat toch al het mogelijke zou worden gedaan dat eene deugdelijke keuring van naar Indië te verzenden goederen kan bevorderen.

Ten gevolge van misverstand omtrent de bedoeling der aanvraag werd plantaardige machine-olie uitgezonden, terwijl men in Indië bepaaldelijk boomolie (olijfolie) wenschte

te ontvangen. Het gezondene werd dientengevolge afgekeurd, doch de sedert uitgezonden boomolie heeft goed voldaan.

De in het verslag bedoelde uitzending van eene partij boter, welke in Indië onbruikbaar bleek te zijn, was een geheel exceptioneel geval, waarvan herhaling niet te vreezen is, daar de boter tegenwoordig wordt geleverd onder verantwoordelijkheid van den leverancier voor de goede hoedanigheid, terwijl twee solide borgen worden geëischt voor de nakoming van de uit het contract voortvloeiende verplichtingen.

Overigens kan de verzekering worden gegeven dat al het mogelijke wordt gedaan voor eene deugdelijke keuring van de naar Indië te verzenden goederen.

Bijl. D en n°. 15. N°. 1. De majoor-intendant STUTTERHEIM werd wegens het in strijd met bestaande bepalingen ongeldig verklaren van een laagste inschrijvingsbiljet bij eene openbare aanbesteding van brood belast met de schade, die dientengevolge aan den lande was berokkend en voor 1889 f 353,67 bedroeg. Het betrekkelijk besluit van den Gouverneur-Generaal van 2 Maart 1890 n°. 23 werd bij Koninklijk besluit van 4 November 1890 n°. 86 vernietigd.

Daar in bijl. n. 15 gezegd wordt dat in het verweerschrift van den belaste niets wordt aangevoerd, dat hem van plichtverzuim kan vrijpleiten en op grond van genoemd vernietigingsbesluit bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 17 Maart 1891 n°. 18 is beslist, dat uit dien hoofde voor de jaren 1890 en 1891 geene vergoeding van schade werd opgelegd, werd gevraagd of de redenen, waarop voormeld Koninklijk besluit van 4 November 1890 n°. 66 is gegrond, ook kunnen worden medegedeeld.

Een afschrift van het Koninklijk besluit van 4 November 1890 n°. 86, waarin de redenen zijn medegedeeld welke tot het besluit hebben geleid, wordt hiernevens aangeboden. (1)

N°. 19. Gelijke vraag werd gedaan ten aanzien van het Koninklijk besluit van 12 Maart 1892 n°. 12, waarbij het belastingsbesluit van den gewezen hoofdingenieur VON LESCHEN werd vernietigd, onder opmerking dat ten aanzien van de belasting, die den hoofdingenieur VAN MEERTEN terzelfde zake werd opgelegd (n°. 20 der lijst) van geene vernietiging blijkt.

Ten aanzien van de belasting den hoofdingenieur VAN MEERTEN opgelegd bij besluit van den Gouverneur-Generaal dd. 14 Augustus 1891 n°. 4, kon van vernietiging geen sprake zijn, omdat genoemd besluit kracht van gewijsde had verkregen, en de heer VAN MEERTEN de hem opgelegde belasting op 6 November 1891 in 's lands kas had gestort. Op grond evenwel van de bij het bovengenoemd in afschrift hierbij gevoegde Koninklijk besluit van 12 Maart 1892 n°. 12 (1) genomen beslissing, werd de billijkheid overwogen om den hoofdingenieur VAN MEERTEN, die om volmaakt dezelfde redenen als de gepensioneerde hoofdbambtenaar VON LESCHEN door de opgelegde belasting werd getroffen, voor eene kwijtschelding daarvan in aanmerking te brengen, welke hem, krachtens het Koninklijk besluit dd. 27 Januari 1893 n°. 10 werd verleend.

Bijl. 9, a. Op dezen staat van in 1889 op de diensten van 1867 tot en met 1887 uitgegeven, vrijgevallen en verschuldigd gebleven sommen, en op dezelfde staten, behoorende bij de rekeningen over 1888 en 1890, komen onder atdeeling V van hoofdstuk II wegens aanmaak van zout enz. de volgende posten voor:

Art. 454 van 1867.	f 11 496,00
„ 431 „ 1868.	53 813,85 en
„ 476 „ 1872.	6 664,33.

Gaarne vernam men aan welke oorzaken het moet worden toegeschreven, dat zulke belangrijke sommen onuitbetaald zijn gebleven, wie de belanghebbenden zijn, of deze zich niet hebben aangemeld, of zij in kennis zijn gesteld van hunne vorderingen en wanneer het tijdstip van verjaring invalt, waarop die bedragen bij niet opvordering onder de ontvangsten zullen behooren te worden opgenomen.

(1) Dit stuk is, ter inzage voor de leden, ter griffie nedergelegd.

Vaststelling van het slot der rekeningen van ontvangsten en uitgaven voor Ned. Indië over de dienstjaren 1888, 1889 en 1890.

Ten aanzien van de hierbedoelde vorderingen, welke niet op aanmaak, maar op transport enz van zout betrekking hebben en op grond van artikel 1967 van het Burgerlijk Wetboek voor Nederlandsch-Indië eerst na 30 jaren verjaren, wordt verwezen naar de Memorie van Antwoord van den toenmaligen Minister van Koloniën op het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal over het wetsontwerp tot vaststelling van het slot van rekening van ontvangsten en uitgaven voor Nederlandsch-Indië over het dienstjaar 1878 (*Gedrukte Stukken, Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1890-1891, 16, n. 1*). Daarin is medegedeeld dat de oorzaak van het onbetaald blijven van zulke belangrijke sommen is gelegen in de omstandigheid dat die vorderingen bijna uitsluitend aannemers betreffen, die in hunne contracteële verplichtingen te kort schoten, zoodat de Regeering eene tegenvordering had, die het bedrag hunner rekening vaak verre overtrof. Het is daardoor te verklaren dat de pretentiën eenvoudig werden aangehouden en zodoende niet in uitgaaf konden worden gesteld.

Rekening van 1890.

HOOFDSTUK I.

Ontvangsten.

1-4. Hier wordt verwezen naar de algemeene opmerking, welke bij de rekening van 1888 omtrent de toelichting dezer posten werd gemaakt.

Referte aan de beantwoording van de algemeene opmerking ten aanzien van dergelijke posten der rekening van 1888

6, c. Voor „diverse” wordt steeds f 50 000 geraamd. Intusschen hebben die ontvangsten in de jaren 1888, 1889 en 1890 niet eens de helft dier som beloopt, zoodat de raming voortdurend te hoog schijnt.

Sedert 1892 is de raming tot op f 25 000 verminderd.

Uitgaven.

Afd. V. Art. 57. De Commissie neemt ook hier gaarne aan, dat het verzuim onwillekeurig begaan is, doch gelooft dat meerdere zorg en nauwkeurigheid dergelijke verzuimen behoort te voorkomen.

Referte aan de beantwoording van dergelijke opmerking betreffende de rekening van 1889.

HOOFDSTUK II.

Ontvangsten.

7, c. Hier werd de vraag herhaald of ook clandestiene speelhuisen de oorzaak kunnen geweest zijn, dat de opbrengst dezer licentiën ruim f 50 000 beneden de raming is gebleven.

De raming geschiedde voor Java en Madura naar den pachtchat voor de jaren 1887 tot en met 1889 en voor de buitenbezittingen naar den pachtchat over 1889.

De pachtsummen over die jaren en over 1890 waren als volgt:

	Java en Madura.	Buitenbezittingen.
1887	f 262 776	f 667 780
1888	260 940	693 881
1889	159 048	816 024
1890	165 888	834 396

Uit dit overzicht blijkt, dat de pachtchat op Java en Madura in 1889 en 1890 belangrijk lager was dan in de voorgaande jaren. Voornamelijk was zulks het geval in de residentie Batavia, waar de pacht in 1889 f 83 460 en in 1890 f 96 240 opbracht tegen f 183 780 in 1888.

Die daling was toe te schrijven aan de strengere handhaving van het verbod op het toelaten van andere dan de in de pachtvoorwaarden genoemde spelen (*Indisch Staatsblad 1884 n. 182*). Het clandestien spelen kan moeilijk geheel voorkomen worden, maar het mogelijke wordt door de politie gedaan.

21. De Commissie vernam ook hier met leedwezen, dat de mindere opbrengst der bedrijfsbelasting door de Regeering wordt toegeschreven aan achteruitgang van de welvaart der belasting-schuldigen.

Referte aan de beantwoording van dergelijke opmerking over de rekening van 1889.

22, f. Als de oorzaak niet is te wijten aan een minder juiste opgave der raming, wordt met genoegen opgemerkt dat de Hassil in Atjeh ruim f 21 000 meer heeft opgebracht.

De raming is niet onjuist opgegeven, maar de ontvangsten hebben ongeregeld en voor een deel eerst in het volgend jaar plaats; zoo werd in 1890 over 1889 ontvangen een bedrag van ruim f 40 000 en in 1891 slechts ongeveer f 24 000 over 1890.

22, g. De vrees werd uitgesproken dat ook de sluikhandel schuld zal gehad hebben aan de mindere opbrengst der licentiën tot invoer van opium in Atjeh en onderhoorigheden.

De mogelijkheid moet worden erkend, dat de mindere opbrengst der licentiën tot invoer van opium ook was te wijten aan sluikhandel in dit artikel, daar in 1891 en 1892 respectievelijk f 26 100 en f 21 300 of bijna het dubbele ontvangen werd, niettegenstaande ook in die jaren een gedeelte der kust gesloten bleef.

33, d en 39, b en d. Ofschoon wisselvallig van aard schijnen deze posten naar de uitkomsten toch belangrijk lager geraamd te kunnen worden.

De raming voor deze posten is sedert 1890 belangrijk verlaagd:

Geraamd voor	1890	f 42 000	f 100 000	f 265 000
„ „ 1891	42 000	81 000	269 000	
„ „ 1892	10 000	40 000	212 000	
„ „ 1893	10 000	40 000	186 000	
„ „ 1894	5 000	45 000	80 000	
„ „ 1895	5 000	38 000	70 000	
„ „ 1896	5 000	38 000	70 000	

In verband met de som van f 1229, bedoeld bij bijl. B, stuk 14 b, welke ontvangen doch niet verantwoord is en waaromtrent men gaarne eenige nadere toelichting zal ontvangen, is ook deze rekening der middelen van hoofdstuk II slechts voorwaardelijk goedgekeurd.

De som van f 1229 maakt uit een gedeelte van het bedrag ad f 7 075,91⁵ der door den gewezen ondercollecteur van Sindanglant (Cheribon) Mas SOEMARENA in 1890 ontvangen doch niet verantwoorde landrente en bedrijfsbelasting, met de vergoeding waarvan hij is belast bij het besluit der Algemeene Rekenkamer van 24 Maart 1892 n. 2083 1.

Mas SOEMARENA werd bij vonnis van den raad van justitie te Batavia van 29 December 1891 veroordeeld tot de straf van wegzending naar een oord van ballingschap voor den tijd van twee jaren, met aanwijzing van Tadang als ballings-oord. Door verrekening met de opbrengst van Mas SOEMARENA's bezittingen, den borgtocht en de gelden die hij van het land te goed had, is van het tekort nog terecht gekomen een bedrag van f 1 938,13⁵, zoodat ten slotte wegens oninbaarheid is en zal moeten worden afgeschreven eene som van f 4 007,10 wegens landrente en eene som van f 1130,68 wegens bedrijfsbelasting.

Vaststelling van het slot der rekeningen van ontvangsten en uitgaven voor Ned.-Indië over de dienstjaren 1888, 1889 en 1890.

Uitgaven.

Afd. II. Art. 30. In verband met de toelichting van hetgeen op het artikel is vrijgevallen, wordt gevraagd of Muntok ook weer dit jaar zonder rechtskundige landraadsvoorzitter is geweest.

Wordt verwezen naar de beantwoording van dezelfde opmerking over de rekening van 1889.

Artt. 45 en 47. De belangrijke verhoogingen, welke deze artikelen, zoowel in 1889 als in 1890, hebben ondergaan boven de ramingen, wijzen naar de meening der Commissie op eene toeneming van het aantal delicten en op de noodzakelijkheid dat de politie behoorlijk geregeld worde.

Op eene reorganisatie van de politie is bij de ontwerp-begrooting voor 1897 gerekend.

Afd. III. Art. 59. Zie de vraag daaromtrent gedaan bij de rekening van 1889.

Wat te verstaan is onder „verliezen bij ontvreemding als anderszins” is reeds medegedeeld in de beantwoording der vraag omtrent den gelijkkluidenden post bij de rekening over 1889. Onder de som van f 87 562,14⁵ in 1890 tot effenstelling der administratie ten laste van de begrooting gebracht wegens verliezen als evenbedoeld, is begrepen een bedrag van f 61 860,75⁵ betreffende de in de jaren 1874 en 1875 bij 's lands kas te Samarang (administratie J. D. H. Kuyf) plaats gehad hebbende malversatiën bij de uitbetaling van pensioenen en gagementen.

Overigens zijn in dat jaar effengesteld de volgende tekorten en verliezen:

tekort bij 's lands kas te Sampong (administratie P. C VAN OSSENBRUGGEN)	f 6 996,61
idem bij 's lands kas te Billiton (administratie J. VAN EK).	4 819,33 ⁵
idem bij 's lands kas te Tjilatjap (administratie J. J. GORTER)	3 895,14 ⁵
idem bij 's lands kas te Soerabaja (valsche betalingstuk, administratie M. J. HONIG)	1 500,00
idem bij 's lands kas te Deli (administratie mr. F. C. VALCK en E. VON FABER).	8 094,04
idem bij 's lands kas te Pati (administratie P. J. LACKS)	12,00
idem aan kopergeld geconstateerd bij de overgave en overname van 's lands kas te Magelang op 21 Januari tot en met 3 Maart 1890 door A. J. H. PAIJEN aan P. W. L. ESINK voor rekening van den lande genomen ingevolge Indisch besluit 22 December 1890 n°. 26	103,11
te kort geconstateerd in twee zakken rijksdaalders afkomstig van 's Rijks munt en behoorende tot eene partij specie ten bedrage van f 750 000 in 1889 uit Nederland aangebracht (Indisch besluit 9 September 1890 n°. 15)	5,00
verlies geleden door verlaging van den koers van in 's lands kas aanwezige Mexicaansche dollars (Indisch besluit 3 Augustus 1891 n°. 9).	276,15
	<hr/>
	f 25 701,39

Afd. VII. Art. 403. Het traktement van den leger-commandant wordt niet gespecificeerd, terwijl dit van alle andere hoofden van departementen van algemeen bestuur, ook van den commandant der zeemacht, wel geschiedt.

De bedoeling van deze opmerking zal wel zijn, dat de inkomsten van den legercommandant niet onder een afzonderlijk artikel der begrooting worden uitgetrokken, want specificatie als hierbedoeld hebben niet in de rekening doch in de ontwerp-begrooting plaats. De noodzakelijkheid van zoodanig afzonderlijk artikel kan echter niet worden ingezien

Afd. VIII. Artt. 502 en 503. Dat ruim f 24 000 meer noodig was voor de werving van inlandsche schepelingen en ruim f 9000 minder voor hunne soldijen bevreemde en zag men gaarne nader toegelicht. Men vermoedde dat het aan evacuatie wegens ziekte zou zijn toe te schrijven.

Dat, niettegenstaande de aanvulling met 20 pct. als bovenrol van de bepaalde sterkte, de gemiddelde sterkte van het korps inlandsche schepelingen minder heeft bedragen dan geraamd was, vindt daarin zijne oorzaak, dat van de aangeworvenen een aanmerkelijk aantal, kort na hunne indienst-treding of ten gevolge van ziekte werd afgekeurd, of door overlijden aan den dienst ontviel.

Gaf het incompleet alleen reeds aanleiding dat voor soldijen minder noodig was dan werd uitgetrokken, de omstandigheid dat op de soldijen:

1° van in de hospitalen en andere ziekeninrichtingen verpleegde schepelingen ruim f 1500 meer werd ingehouden dan geraamd en

2° kortingen hebben plaats gehad tot een bedrag van ruim f 2200, wegens aan schepelingen opgelegde straffen, waarmede bij de begrooting geen rekening was gehouden, heeft tot de mindere uitgaven op artikel 503 met ruim f 9000 het hare bijgedragen.

Art. 521. De noodzakelijkheid eener aanvulling van dezen post met ruim f 84 000 wegens de veelvuldige mutatiën onder het personeel deed de vraag rijzen of die aanhoudende verplaatsingen toch niet eenigermate zijn te voorkomen.

Niettegenstaande het streven om de uitgaven ter zake zooveel mogelijk te beperken, zijn in de laatste jaren voor reis-, verblijf- en transportkosten aanzienlijk hooger bedragen uitgegeven dan geraamd.

De meerdere uitgaven waren het gevolg van buitengewoon vele door ziekte veroorzaakte evacuatiën, dus van mutatiën, die men niet bij machte is te voorkomen.

Verslag van de Algemeene Rekenkamer in Nederland.

Bijl. A (stuk 11 a). Voor de nos. 1, 4 en 15 wordt verwezen naar hetgeen daaromtrent reeds werd aangeteekend in het Verslag der Commissie over de rekening van 1889.

Referte aan de beantwoording van dezelfde opmerkingen met betrekking tot het verslag over 1889.

Verslag van de Algemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië.

§§ 38 en 39. Uit het hier verhandelde blijkt andermaal hoezeer de keuring van naar Indië verzonden wordende goederen te wenschen overlaat.

De klacht over onvoldoende afwerking van uitgezonden schoenen heeft geleid tot het nemen van afdoende maatregelen, ten gevolge waarvan sedert geene aanmerkingen daaromtrent meer zijn vernomen.

De uitending van schoenen van onjuiste afmetingen werd veroorzaakt door eene vergissing bij de bestelling, welke bij den eerstvolgenden aanmaak zooveel mogelijk werd geredresseerd.

Parafine-olie (voor de kustverlichting) wordt tegenwoordig niet meer uitgezonden, daar in Indië een contract is gesloten met de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot exploitatie van petroleumbronnen aldaar voor de levering van de benodigde olie.

Wat te min bevindingen op uitgezonden goederen betreft, kan worden vermeld, dat, ook bij de zorgvuldigste verpakking en het strengste toezicht bij de inlading, het niet altijd mogelijk zal wezen te min bevindingen te ontgaan, en zulks in verband met de manipulatiën waaraan de goederen zijn blootgesteld bij de lossing uit de zeeschepen en vooral bij het vervoer in prauwen naar de magazijnen te Soerabaja. Voor zoover termen aanwezig zijn om vergoeding van de leveranciers te vorderen, wordt daaraan steeds de hand gehouden.

Eindelijk zij aangeteekend dat de door de Commissie gemaakte gevolgtrekking, dat andermaal blijkt hoezeer de keuring van naar Indië verzonden wordende goederen te

wenschen overlaat, naar het oordeel van den ondergeteekende niet gewettigd wordt door de in enkele gevallen voorkomende gegronde opmerkingen. Integendeel staan de ontvangsten gegronde klachten in gunstige verhouding tot de enorme hoeveelheid en verscheidenheid der uitzendingen, waarop geen aanmerkingen zijn gemaakt.

§ 41. Het kan slechts bevreemding wekken dat de opmerkingen der Rekenkamer, die alleszins gegrond voorkomen, nog tot geene betere regeling van het ijkwezen geleid hebben. De overweging, dat 's lands belang door dat gedurig uitstellen der regeling wordt geschaad, had naar het oordeel der Commissie reeds voor lang in deze behoefte moeten doen voorzien.

Eene betere regeling van het ijkwezen is nog in behandeling. Daarbij zal er in de eerste plaats op moeten worden gelet om de aan zoodanige regeling verbonden kosten zoo veel mogelijk te beperken ten einde het bezwaar te vermijden, waarop het bij de ontwerp Indische begrooting voor 1891 gedaan voorstel tot het toestaan van gelden ten dienste van het ijkwezen bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal is afgestuit.

Intusschen worden door den ambtenaar voor de regeling van het ijkwezen in Nederlandsch-Indië, den eenigen deskundige, geregeld de verschillende plaatsen op Java, Madoera en de buitenbezittingen bezocht, ten einde de gouvernementen, gewichten en weegwerktuigen te controleren, waarbij dan tevens voor particulieren de gelegenheid tot den ijk wordt opengesteld.

§ 45, g. Ondanks de toelichting der Regeering is het naar het oordeel der Commissie niet duidelijk hoe de bedoelde koffie-inkoopkhuismeester in Tapanoelie tien pikols koffie heeft kunnen inkoop indien de voorschriften der ordonnantie van 20 Januari 1864 (*Staatsblad* n° 8) behoorlijk zijn nageleefd. Zonder nadere opheldering gelooft zij met de Rekenkamer dat het feit wijst op onvoldoende naleving dier voorschriften.

Bepalingen als voor de residentie Menado voor het beheer der koffiepakhuizen zijn vastgesteld (*Bijblad* n°. 3638), bestonden voor het gouvernement Sumatra's Westkust, niet.

In die leemte is sedert voorzien (*Indisch besluit* 3 December 1891 n°. 6) zoodat mag worden verwacht dat onregelmatigheden als waarvan hier sprake is niet meer zullen voorkomen.

§ 45, h. Te recht is hier door de Rekenkamer gewezen op het verkeerde om voor de invordering van kleine geldsommen tot kostbare maatregelen zijne toevlucht te nemen. Er is f 247,74 uitgegeven om f 4 (f 3 verponding en f 1 boete) te innen. Vermoedelijk is het geschied omdat het stuk grond, waarvan sprake is, in de verponding was aangeslagen voor f 400, maar toch had meer voorzichtigheid moeten betracht worden. Het is toch bekend hoe vreemd soms met den aanslag in de verponding wordt gehandeld. Ook deze zaak levert er een voorbeeld van. Het perceel, dat voor f 400 was aangeslagen, bleek ten slotte slechts f 30 waard te zijn.

De assistent-resident van Japara, die in casu als hoofd van plaatselijk bestuur geacht diende te worden het best in staat te zijn om de vraag te beantwoorden of de gerechtelijke invordering der achterstallige verponding van het hierbedoeld perceel al of niet succes zou hebben, heeft den goeden afloop der executie waarschijnlijk geoordeeld, blijkbaar afgaande op de verpondingswaarde van het perceel, ten bedrage van f 400.

Hoewel moet worden toegegeven, dat de assistent-resident van Japara voorzigtiger zou gehandeld hebben door niet uitsluitend af te gaan op den verpondingsaanslag, moet er op worden gewezen dat het soms wenschelijk kan zijn door executie van enkele perceelen een afschrikwekkend voorbeeld te stellen, al is er kans dat het Gouvernement het gelag betaalt. Men mag ook niet vergeten, dat daar tegenover staat de verkrijging van een regelmatig toestand, en, wanneer zich koopers voordoen, de verrekking van verponding enz. in de toekomst, terwijl een waardeloos perceel aldus door bebouwing of ontginning weder productief kan worden.

§ 45, s. Ook hier komt de opmerking der Rekenkamer gegrond voor, daar de betrokken ambtenaar met bekwamen spoed zijne bestemming volgende slechts aanspraak op de helft van

f 800 zou gehad hebben. Men meent dat het geval wijst op eene leemte in de verordening.

Men had hier te maken met een op zich zelf staand geval, dat een ambtenaar tot eene betrekking op eene andere plaats werd benoemd, waaraan eene lagere bezoldiging verbonden was. De uitbetaling van traktement aan verplaatste ambtenaren wordt beheerscht door de bepalingen opgenomen in *Indisch Staatsblad* 1822 n°. 3 en is mitsdien afhankelijk van het antwoord op de vraag of de ambtenaar in het aanvaarden van zijn nieuw ambt diligent is geweest.

Vermits met den verplaatsten ambtenaar wordt bedoeld een advocaat-generaal, werden ter zake inlichtingen ingewonnen van den procureur-generaal bij het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Uit de ontvangsten inlichtingen bleek, dat bedoelde rechterlijke ambtenaar op den 10den Maart 1890 de laatste conclusie als advocaat-generaal heeft geteekend en een paar dagen later de nog niet afgedane zaken terugzond.

Men nam in aanmerking dat hij vendutie houden en zijne zaken regelen moest, zoodat het voorkwam dat zijn vertrek met de boot van 30 Maart 1890, dus ongeveer 16 dagen na zijne aftreding, alleszins gerechtvaardigd was.

Bovendien kan in dergelijke gevallen moeilijk worden beoordeeld of de ambtenaar, met het oog op het belang van den dienst, al dan niet vroeger had kunnen vertrekken.

Mocht het onderwerpelijk geval al op eene leemte in de bestaande voorschriften wijzen, de noodzakelijkheid om in die leemte te voorzien bestaat naar het voorkomt niet, omdat dergelijke gevallen slechts hoogst zelden kunnen voorkomen.

Bijl. C. (14c en 16). N. 19. Het heeft bevreemding gewekt dat het Indisch Bestuur hier geen termen heeft gevonden om den resident van Samarang de vergoeding op te leggen der in dezen geleden schade van f 625,03². Waar toch slechts 4 lakensche oppassersbaadjes waren aangevraagd en men er 114 meer laat vervaardigen kan de Commissie niet komen in het denkbeeld eener verschoonbare vergissing.

Uit de door de Indische Regeering gegeven toelichting blijkt dat hier tusschen den resident van Samarang en den directeur van binnenlandsch bestuur een misverstand heeft plaats gehad, doch dat volgens het oordeel van dien directeur geheel te goeder trouw is gehandeld en er geen voldoende grond bestaat om de door den lande geleden schade op den genoemden resident te verhalen.

Bijl. n°. 17. Staat van restant ontvangsten en onaangezuiverde vorderingen over 1890.

Het is niet dan met leedwezen en zorg dat de Commissie van Voorbereiding van dezen bij de rekening over 1890 overgelegden staat heeft kennis genomen. Of die indruk gerechtvaardigd is moge blijken uit de volgende cijfers, die zij daaraan ontleent.

Er blijkt uit dien staat dat van 1869—1889 nog te vorderen valt van opiumpachters aan pacht f 8 436 236,87 met 1890 er bij f 8 666 310,49² en wegens verstrekking van opium van 1869—1889 f 1 059 401,10 en met 1890 er bij f 1 115 462,04.

Op het middel slachten van rundvee enz. bleef te vorderen over 1869—1889 f 66 327,15, met 1890 er bij f 77 735,15.

De licentiën op de pho- en tophospelen zijn ten achter over 1884—1889 f 38 137,92², met 1890 f 59 960,57.

De Javasehe en Chineesche tabak over 1889 f 57 900.

De sluisgelden, voren en overtoomen over 1881—1889 f 20 687,51.

De personeele belasting over 1881—1889 f 63 580,29, met 1890 f 160 499,41².

Het patentrecht over 1879—1889 f 41 164,09, met 1890 f 268 056,68².

De verponding over 1867—1889 f 78 142,89², met 1890 f 407 027,87.

De openbare verkooping over 1878—1887 f 137 918,52².

De bedrijfsbelasting over 1867—1889 f 711 522,32², met 1890 f 1 286 459,34.

De hoofdelijke belasting in Benkoelen over 1886—1889 f 16 956,53, met 1890 f 42 598,69.

De belasting voor het onderhoud van wegen en bruggen te Palembang over 1882—1889 f 55 769,14, met 1890 f 75 590,14.

De belastingen opgelegd door de Algemeene Rekenkamer:

Voor de ambtenaren onder financiën over 1868—1889 f 575 318,93², met 1890 f 575 988,20.

Voor die onder binnenlandsch bestuur over 1874—1889 f 9771,97, met 1890 f 11 377,80.

Vaststelling van het slot der rekeningen van ontvangsten en uitgaven voor Ned-Indië over de dienstjaren 1888, 1889 en 1890.

Voor die onder onderwijs, eeredienst en nijverheid over 1870—1889 f 62 427,66⁵, met 1890 f 63 692,20.

Voor die onder oorlog over 1871—1889 f 37 529,84⁵, met 1890 f 40 141,67.

Voor die onder openbare werken over 1874—1889 f 32 736,39⁵, met 1890 f 48 365,42, en

Voor die onder marine over 1874—1887 f 12 325,40, met 1890 f 12 329,34.

De afstand van grond in erfpacht over 1884—1889 f 233 718,25⁵, met 1890 f 829 516,55⁵.

De vergoeding van pakhuismeesters wegens bevonden minderheden over 1879—1889 f 75 788,01⁵, met 1890 f 76 479,33⁵.

De cijns voor den gouvernements-suikerriet-aanplant over 1884—1889 f 387 226,92, met 1890 f 405 407,02.

De cijns voor het riet buiten tusschenkomst van het bestuur verkregen over 1884—1886 f 56 312,50.

De terugbetaling wegens den aanplant over 1884—1889 f 300 577,23, met 1890 f 303 473,69.

De pacht voor uitbestede boschperceelen over 1883 en 1889 f 45 574,94, met 1890 f 64 004,94.

Het renteloos voorschot aan inlandsche vorsten en grooten over 1876—1888 f 308 508,34⁵.

Het vorenstaande is zeker voldoende om den hiervoren bedoelden indruk te staven. Ofschoon nu de Commissie van Voorbereiding tevens gaarne vermeldt dat op sommige achterstanden nog geregeld afbetalingen plaats hebben, zoo kan zij toch de vraag niet terughouden of voor de aanzuivering van verschillende restantvorderingen, vooral die wegens opiumpacht en verstrekking van opium, wel voldoende maatregelen getroffen worden. Zij erkent wel de mogelijkheid dat in sommige gevallen een achterstand meer kans van aanzuivering oplevert door eene langzame afwikkeling, maar waar zoo velen in hunne verplichtingen te kort schieten, komt het haar voor dat eerder tot dwangmiddelen behoort overgegaan te worden om de achterstalligen tot aanzuivering van hunne schulden te noodzaken. Het wordt naar haar oordeel meer dan tijd dat wat den lande toekomt na zoo vele jaren ook in 's lands kas worde gestort.

Daar de staat bij de rekening over 1890 werd overgelegd zou het der Commissie aangenaam zijn te vernemen hoe het thans met dien achterstand gesteld is.

De ongunstige indruk welken de verschillende aangehaalde cijfers uit den staat van restant ontvangsten en onaangezuiverde vorderingen over 1890 hebben gemaakt, wordt voor een groot deel weggenomen wanneer wordt gelet op de sommen welke in de jaren 1891, 1892 en 1893 (voor enkele middelen ook in 1894) in mindering van den op ultimo 1890 bestaanden achterstand zijn voldaan.

De hierbedoelde, later afbetaalde sommen bedragen voor de onderstaande middelen als volgt:

Opiumpacht	f 2 725 769,23 ⁵
Verstrekking van opium.	337 953,94 ⁵
Slachten van rundvee enz.	32 154,89
Licentie op de pho- en tophospelen	26 316,48
Javasche en Chineesche tabak	f 57 900,00
Sluisgelden, veren en overtoomen	928,00
Personeele belasting	141 522,04 ⁵
Patentrecht belasting.	251 193,90 ⁵
Verpondingsbelasting.	383 990,81 ⁵
Openbare verkooping.	48 347,12
Bedrijfsbelasting.	1 084 195,79 ⁵
Hoofdelijke belasting in Benkoelen.	36 625,45
Belasting voor het onderhoud van wegen en bruggen te Palembang.	64 976,66
Belastingen door de Algemeene Rekenkamer opgelegd aan ambtenaren ressorteerende onder het Departement van Financiën.	33 778,19 ⁵
Ressorteerende onder het Departement van Binnenlandsch bestuur	8 809,25 ⁵
Ressorteerende onder het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid.	49 048,37 ⁵
Ressorteerende onder het Departement van Burgerlijke Openbare Werken	32 665,56
Ressorteerende onder het Departement van Oorlog	5 562,39
Ressorteerende onder het Departement van Marine	10 373,38 ⁵
Afstand van grond in erfpacht	690 057,28

Vergoeding door pakhuismeesters wegens minderheden.	4 765,31 ⁵
Cijns voor den Gouvernements-suikerriet-aanplant	325 863,82
Cijns voor het riet buiten tusschenkomst van het bestuur verkregen	56 312,50
Terugbetaling wegens den aanplant	303 473,66 ⁵
Pacht voor uitbestede boschperceelen	32 142,84
Rentelooze voorschotten aan inlandsche vorsten en grooten	2 915,74

Wel blijven van sommige middelen ook na de bovengemelde afbetalingen nog aanzienlijke sommen in te vorderen, zooals van de opiumpacht, maar de achterstand op dat middel is voornamelijk een gevolg van bijzondere omstandigheden, welke zijn medegedeeld in het Koloniaal Verslag over 1891 (blad. 182). Voorts is onder het op ult. 1894 nog verschuldigd gebleven bedrag wegens rentelooze voorschotten aan inlandsche vorsten en grooten begrepen het aan Pangeran ADIPATIE ARIA PROBEO PRANG WEDONO (thans Pangeran ADIPATI ARIO MANGHOE NEGORO V) in 1888 verleend renteloos voorschot, ad f 250 000, van welk bedrag nog niets is kunnen worden aangezuiverd wegens de minder gunstige financieele omstandigheden van dien vorst.

Met betrekking tot de pachten en directe belastingen kan in het algemeen gezegd worden, dat wanneer de invordering langs minnelijken weg geen succes heeft en gerecetteerde invordering kans van slagen aanbiedt, steeds tot het nemen van dwangmiddelen wordt overgegaan.

Voor wat de achterstanden betreft wegens opiumpacht en wegens de verstrekking van opium zijn, zooals uit de Koloniale Verslagen kan blijken, geene maatregelen onbeproefd gelaten, die tot invordering zouden kunnen leiden, ook het middel van lijfswang. Alleen dan, wanneer het zoo goed als zeker was, dat noch van de debiteuren, noch van hunne betrekkingen, in geval van gijzeling, betalingen waren te verwachten, bleef de toepassing van het laatstbedoelde dwangmiddel achterwege en was de Regering wel verplicht om met afbetalingen, soms van kleine bedragen, genoegen te nemen.

In 1890 (zie *Indisch Staatsblad* van dat jaar n°. 114) zijn bepalingen vastgesteld, die aan het Gouvernement meer zekerheid verschaffen bij nalatigheid van pachters van 's lands middelen in de betaling van hetgeen door hen aan den lande verschuldigd is en waaraan streng de hand gehouden wordt.

Ten opzichte der door de Algemeene Rekenkamer opgelegde belastingen, zij hier aangeteekend, dat zij voor een groot gedeelte verschuldigd zijn door comptabelen, die, of malversatiën hebben gepleegd, of door onvoldoende plichtsbetrachting tekorten hebben doen ontstaan.

Die comptabelen werden dan ook of veroordeeld, of uit den dienst ontslagen. In den regel bezitten zij, behalve de door hen gestelde borgtochten, niets waarop verhaal zou kunnen plaats hebben, doch voor zooverre zulks mogelijk is of voor zoover zij te bewegen zijn tot afbetaling van hun debet bij païementen, wordt daarbij het meest naar lands belang gehandeld.

Voor zoover die belastingen verschuldigd zijn door actief dienende of gepensioneerde ambtenaren, officieren en onder-officieren heeft de aanzuivering daarvan door korting op traktement of pensioen geregeld plaats.

De Commissie van Voorbereiding is van oordeel, dat door de mededeeling van het bovenstaande de openbare beraadslaging over de wetsontwerpen genoegzaam is voorbereid.

Aldus vastgesteld den 18 November 1896.

BOOL.
VAN VLIJMEN.
PIJNACKER HORDIJK.
GERRITSEN.
VAN LIMBURG STIRUM.